

Četrtna objava Banke Slovenije
14. 5. 2020

Makrobonitetni instrument:

PROTICKLIČNI KAPITALSKI BLAŽILNIK – 1. četrtnje 2020

Na podlagi sklepa Sveta Banke Slovenije, sprejetega na 546. seji, dne 8. 12. 2015 je Banka Slovenija uvedla makrobonitetni ukrep proticklični kapitalski blažilnik (v nadaljevanju blažilnik). Ukrep je v veljavi od 1. 1. 2016 dalje.

Banka Slovenije je v skladu z 210. členom ZBan-2 določila blažilnik. ZBan-2 določa, da se sme blažilnik bankam naložiti od 1. 1. 2016 dalje. Trenutna vrednost blažilnika se uporablja od 1. 1. 2016. Kadar je opredeljena stopnja blažilnika višja od 0 %, ali kadar se zviša že uveljavljena stopnja, se začne nova stopnja blažilnika (razen v izjemnih primerih) uporabljati 12 mesecev po objavi.

Višina blažilnika ostaja na ravni 0 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Pri opredelitvi višine blažilnika je Banka Slovenije upoštevala metodologijo BCBS (2010)¹ in ESRB (2014)² ter oceno stanja kreditnega cikla v Sloveniji.

Namen instrumenta je zaščititi bančni sistem pred morebitnimi izgubami takrat, kadar so le-te povezane s povečanjem tveganj v sistemu zaradi čezmerne rasti kreditiranja. Tako neposredno povečuje odpornost bančnega sistema ter preprečuje čezmerno rast kreditiranja. Blažilnik se aktivira kadar je čezmerna rast kreditiranja povezana s povečanjem tveganj v sistemu. Vrednost blažilnika se lahko giblje med 0 % in 2,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem (izjemoma tudi više). Odvisna je od višine tveganj v sistemu. Ob obratu kreditnega cikla ali znižanju tveganj se vrednost blažilnika ali zniža ali v celoti sprosti (0 %). Ob sprostitvi (ali znižanju) nižja vrednost blažilnika bankam omogoči absorpcijo morebitnih izgub. Obenem se zmanjša tveganje, da bi regulatorni kapital omejeval ponudbo kreditov.

V skladu s smernicami ESRB je bilo kot vodilo za določitev vrednosti blažilnika izbranih šest kazalnikov tveganj v sistemu. Pri izbiri kazalnikov smo upoštevali sledeče kriterije:

- i) kazalniki pokrivajo različne vzroke tveganj,
- ii) kazalnik ima zadovoljivo napovedno moč pri napovedi krize,
- iii) časovna vrste kazalnika je dovolj dolga, da omogočijo statično analizo³ primernosti indikatorja (točke iv in v),
- iv) kazalnik aktivira blažilnik v obdobjih prekomernega kreditiranja gospodarstva,
- v) kazalnik ne aktivira blažilnika (preogosto) v obdobju zmerne rasti kreditov,
- vi) kazalnik pokriva široko področje bančnega ali širšega sistema, oz. ni parcialen.

Ker izračuni kazalnikov temeljijo na preteklih gibanjih, je potrebno vrednost blažilnika, ki jo signalizirajo kazalniki, ekspertno presoditi in upoštevati morebitna nova spoznanja.

¹ Basel Committee on Banking Supervision (2010). Guidance for national authorities operating the countercyclical capital buffer.

² ESRB (2014). Operationalizing the countercyclical capital buffer: indicator selection, threshold identification and calibration options.

³ S statično analizo ocenimo kakšna bi bila dinamika blažilnika v času kopičenja neravnovesij v bančnem in širšem sistemu na zgodovinskih podatkih (cca. 2004-2008). Tovrstna analiza zanemari dejstvo, da bi se obnašanje bank najverjetneje spremenilo v kolikor bi bil v tem času blažilnik aktiven.

Ključni kazalnik za določitev vrednosti blažilnika je definiran kot odstopanje razmerja med krediti zasebnemu nebančnemu sektorju in BDP od lastnega dolgoročnega trenda. Kazalnik signalizira potencialno prekomerno rast kreditov v razmerju do gospodarske rasti. Poleg odstopanja razmerja med krediti in BDP od dolgoročnega trenda smo izbrali dodatnih pet indikatorjev:

- letna stopnja rasti cen nepremičnin (meri potencialno precenjenost nepremičnin),
- letna stopnja rasti kreditov domačemu zasebnemu nefinančnemu sektorju (mera gibanja kreditov),
- razmerje med krediti in depoziti zasebnega nebančnega sektorja (mera trdnosti bilanc stanja bank),
- donos na kapital (mera trdnosti bilanc stanja bank) in
- razmerje med krediti in bruto poslovnim presežkom (mera zadolženosti zasebnega sektorja).

Tabela 1 vsebuje trenutne vrednosti kazalnikov tveganj in pripadajoča zgodovinska povprečja. Trenutne vrednosti kazalnikov utemeljujejo stopnjo blažilnika 0 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Kot je razvidno iz tabele je odstopanje razmerja med krediti in BDP od dolgoročnega trenda negativno (-32,8 %), pri čemer razmerje med krediti in BDP znaša 61,5 %. Odraža nizko raven kreditiranja zasebnega nebančnega sektorja v primerjavi s preteklimi vrednostmi. Nizka raven kreditiranja pomeni, da sistemska tveganja ne izvirajo iz naslova prekomerne kreditne rasti. Letna stopnja rasti cen rabljenih stanovanj je v četrtem četrtletju 2019 znašala 5,7 %, kar je rahlo višje od povprečja za obdobje 2001Q1-2019Q4. Letna stopnja rasti kreditov domačemu zasebnemu nefinančnemu sektorju je bila v višini 3,0 %. Razmerje med krediti in depoziti zasebnega nebančnega sektorja (0,7) je pod preteklimi vrednostmi. Pove nam, da so krediti pretežno financirani z depoziti komitentov. Ti so bolj stabilen vir sredstev bank. Vrednost količnika donos na kapital je 12,2 %. Nizko je razmerje med krediti in bruto poslovnim presežkom, ki predstavlja mero zadolženosti zasebnega sektorja in odraža sposobnost financiranja dolgov poslovnega sektorja.

Tabela 1: Vrednosti kazalnikov za določitev blažilnika.

Kazalnik\Vrednost	Povprečna vrednost (2000Q1-2019Q4)*	Vrednost kazalnikov, upoštevana pri odločitvi o blažilniku**
vrzel med krediti zasebnemu nebančnemu sektorju in BDP	-8,2 %	-32,8 %
letna stopnja rasti cen nepremičnin (na voljo od 2001)	5,2 %	5,7 %
letna stopnja rasti kreditov domačemu zasebnemu nefinančnemu sektorju	9,0 %	3,0 %
razmerje med krediti in depoziti zasebnega nebančnega sektorja	1,2	0,7
donos na kapital	0,8 %	12,2 %
razmerje med krediti in bruto poslovnim presežkom	4,5	2,1

Vir: SURS in lastni preračuni.

Opombe: * Vrednost služi zgolj za orientacijo. Povprečna vrednost kazalnika letna stopnja rasti cen nepremičnin je zaradi razpoložljivosti podatkov izračunana za obdobje 2001Q1-2019Q4.

** Uporabljena je zadnja razpoložljiva vrednost kazalnikov, 2019Q4.

Na podlagi kazalnikov neravnovesij v bančnem sistemu, ki izvirajo iz prekomernega kreditiranja gospodarstva, in ekspertne presoje ocenjujemo, da se danes v bančnem sistemu ne pojavljajo tveganja, ki izhajajo iz prekomernega kreditiranja, zato se določi stopnja blažilnika 0 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem.

Popolna sprostitvev blažilnika (iz stopnje 2,5 % na stopnjo 0,0 %) je predvidena ob obratu cikla - ob pojavu močnih neravnovesij, ki bi lahko ogrozila delovanje bančnega sistema. Za sprostitvev se uporabi kazalnike, ki hitro reagirajo na finančni stres. Sprostitvev blažilnika je podvržena višji stopnji negotovosti in zahteva zelo visoko stopnjo diskrecijske presoje.

Banka izračuna sebi lasten proticiklični blažilnik kot tehtano povprečje veljavnih stopenj blažilnika, ki se uporabljajo v državah, v katerih so kreditne izpostavljenosti te banke.

Za izpostavljenosti v Republiki Sloveniji se uporabi stopnja blažilnika 0%. Za izpostavljenosti do drugih držav EGP se uporabijo stopnje blažilnika kot so navedene [spletni strani ESRB](#). Za kreditne izpostavljenosti v državah, ki niso navedene na spletni strani ESRB, se uporabi stopnja blažilnika, navedena na [spletni strani BIS](#), za preostale države pa stopnja blažilnika 0%.